

Czytaj po polsku

HENRYK SIENKIEWICZ

Latarnik
Janko Muzykant

PODRECZNIKI
I SKRYPTY

UNIWERSYTETU
ŚLĄSKIEGO
W KATOWICACH

NR 137

Czytaj po polsku

Materiały pomocnicze do nauki
języka polskiego jako obcego

HENRYK SIENKIEWICZ

Latarnik
Janko Muzykant

Edycja dla początkujących
Tom 2

Wydanie IV

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Katowice 2012

Redaktor serii: Kultura i Język Polski dla Cudzoziemców
Małgorzata Kita

Recenzent wydania pierwszego
Marié Sobotková

Redaktorzy naukow
Romuald Cudak, Wioletta Hajduk-Gawron, Jolanta Tambor

Publikacja dofinansowana ze środków Senatu RP

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

Henryk Sienkiewicz żył w latach 1846–1916. Jest reprezentantem epoki polskiego pozytywizmu i twórcą polskiej noweli. Jako pierwszy wprowadził nowe odmiany noweli: nowelę jednozdarzeniową (*Jamioł, Sachem*) i nowelę psychologiczną (*Latarnik*). W swoich utworach poruszał temat chłopskiej biedy i zacofania ludności miejskiej, emigracyjnej tułaczki i nostalgii. Jest najwybitniejszym polskim powieściopisarzem historycznym. Stworzył cykl dzieł dotyczących historii Polski (np. XVII wieku: *Ogniem i mieczem, Potop, Pan Wołodyjowski* – te trzy powieści zostały nazwane Trylogią; o przełomie XIV i XV wieku: *Krzyżacy*). Utwory Sienkiewicza w czasach jemu współczesnych były najchętniej czytane. Do dziś autor *Latarnika* jest jednym z najpopularniejszych polskich pisarzy. W 1905 roku otrzymał Nagrodę Nobla za *Quo vadis* (opowieść o początkach chrześcijaństwa), która została przetłumaczona na około 40 języków.

Henryk Sienkiewicz (1846–1916) was a proponent of Polish Positivism and a creator of the Polish short story. He implemented new styles in his short stories: the singular event short story (*Jamioł, Sachem*) and the psychological narrative (*Latarnik – The Lighthouse Keeper*). In his works he portrayed the life of the poor and uneducated peasantry, as well as the problems of exile and homesickness in emigration. Sienkiewicz was also a renowned historical novelist. He is the greatest Polish historical writer; he created a series of books of Polish history, for example from the 17th century: *Ogniem i mieczem* (*With Fire and Sword*), *Potop* (*The Deluge*), *Pan Wołodyjowski* (*Mr. Wolodyjowski*) – these three books were called the Trilogy, or from the turn of the 14th and 15th centuries: *Krzyżacy* (*Crusaders*). His novels were widely read during his time, and he is still regarded as one of the most popular Polish writers. He also won the Nobel Prize in 1905 for his novel *Quo Vadis* (about the early days of Christianity), which has been translated into about 40 languages.

Henryk Sienkiewicz lebte in Jahren 1846–1916. Er ist Vertreter des polnischen Positivismus und Schöpfer der polnischen Novelle. Als der Erste führte er neue Arten der Novelle ein: eine Einereigniss-Novelle (*Jamioł, Sachem*) und eine psychologische Novelle (*Latarnik – Der Leuchtturmwärter*). In seinen Werken berührte er das Thema der Not unter Bauern und der Rückständigkeit unter der Stadtbevölkerung, das Thema vom Auswandern und der Nostalgie. Er ist der bekannteste polnische historische Romanschriftsteller. Er schuf einen Werkzyklus, der sich auf Polens Geschichte bezieht (z.B. auf das 18. Jh.: *Ogniem i mieczem – Mit Feuer und Schwert*, *Potop – Die Sintflut*, *Pan Wołodyjowski – Oberst Wołodyjowski* – diese drei Romane wurden Die Trilogie genannt, oder über die Wende zwischen 14. und 15. Jh.: *Krzyżacy – Die Kreuzritter*). Die Werke von Sienkiewicz wurden zu seiner Zeit am liebsten gelesen. Bis heute ist der Verfasser des *Leuchtturmwärters* einer der populärsten polnischen Schriftsteller. 1905 bekam er den Nobelpreis für *Quo vadis* (Geschichte über den Anfang des Christentums), die in etwa 40 Fremdsprachen übersetzt wurde.

HENRYK SIENKIEWICZ

Latarnik

Zaadaptowała i opracowała
Aleksandra Achtełik

Latarnik powstał w 1881 roku. Należy do zbioru nowel amerykańskich i reprezentuje typowe cechy prozy Sienkiewicza. Nowele Sienkiewicza są jednak wielotematyczne, więc ścisły podział ze względu na tematykę nie jest możliwy. *Latarnik* łączy np. tło amerykańskie z elementami patriotycznymi i ludowymi. Mistrzostwo nowel autora *Quo vadis* polega na tym, że pisarz umiał znakomicie przedstawić wybraną sytuację w skrócie, ukazać wiele napięć i zakończyć je nieoczekiwaną pointą. Portrety bohaterów są bardzo wyraziste, a tło wydarzeń jest nad wyraz malownicze.

Latarnik to opowieść przedstawiająca los polskiego powstańca Skawińskiego, który po klęsce powstania skazany został na życie emigranta. Nigdzie nie potrafi odnaleźć własnego miejsca, walczy za wolność innych narodów. Wreszcie po latach tułaczki osiada na małej wyspie jako latarnik i w samotności zamierza spędzić resztę życia. Ta wyspa stanowi dla niego dom. Jednakże traci to bezpieczne miejsce, ponieważ nie zapala latarni na czas.

Latarnik (The Lighthouse Keeper) was written in 1881. It belongs to the Sienkiewicz's American short story collection and represents the typical characteristic features of his prose. Sienkiewicz's short stories are, however, multi-thematic, hence, a strict division with regard to the subject matter is impossible. *The Lighthouse Keeper* joins an American background with patriotic and folk elements. Sienkiewicz's mastery of short stories depends on his remarkable ability to present specific situation succinctly, while exhibiting tremendous amount of suspense, then concluding with an unexpected punch line. His portraits of heroes are distinctly expressive and background events are extremely picturesque.

The Lighthouse Keeper is a story about a Polish insurgent, Skawiński, who has to live his life as an immigrant after the defeat of the revolt. Skawiński is unable to find a place of his own, and fights for the freedom of other nations. At last, after years of wandering, he settles down on a small island as a lighthouse keeper and intends to spend the rest of his life in solitude. The island becomes his home. However, he loses this safe place, because he forgets to turn on the light on time.

*

Latarnik (Der Leuchtturmwärter) entstand 1881. Er gehört zur amerikanischen Novellensammlung und vertritt typische Eigenschaften der Prosa von Sienkiewicz. Die Novellen von Sienkiewicz sind jedoch vielthematisch, also die enge Teilung ist im Hinblick auf die Thematik nicht möglich. *Der Leuchtturmwärter* bindet z.B. amerikanischen Hintergrund mit patriotischen und volkstümlichen Elementen. Sienkiewicz' Meisterschaft in Novellen beruht darauf, dass der Verfasser ausgewählte Situation ausgezeichnet kurz darstellen, viele Spannungen zeigen und sie mit unerwarteter Pointe beenden konnte. Porträts der Helden sind sehr ausdrucksvoll und der Handlungshintergrund ist unsagbar malerisch.

Der Leuchtturmwärter ist eine Geschichte über den polnischen Aufständischen Skawiński, der nach der Aufstandsniederlage zum Leben des Emigranten verurteilt wurde. Nirgendwo kann er seinen eigenen Platz finden, kämpft um die Freiheit anderer Völker. Endlich, nach dem vieljährigen Umherirren niederlässt er sich auf einer kleinen Insel als Leuchtturmwärter und hat vor, den Rest seines Lebens allein zu verbringen. Diese Insel bildet sein Haus. Er verliert jedoch diesen sicheren Platz, weil er den Leuchtturm nicht an der Zeit einschaltet.

Latarnik

I

Kiedys w Aspinwall, niedaleko Panamy, podczas burzy zginął latarnik. Wszyscy myśleli, że utonął, ponieważ następnego dnia nie znaleziono jego łódki. Latarnia miała duże znaczenie dla ruchu morskiego, szybko zaczęto więc szukać nowego latarnika. Światło latarni w Zatoce Moskitów jest jedynym przewodnikiem dla statków. Konsul Stanów Zjednoczonych musiał znaleźć nowego latarnika w ciągu jednego dnia. Zadanie okazało się trudne, ponieważ nikt się nie zgłosił. Latarnik jest jak więzień, bo tylko w niedzielę może opuszczać wyspę. Łódź z Aspinwall przywozi mu każdego dnia jedzenie i wodę. Na wyspie latarnik żyje sam. Mieszka w latarni. Każdego dnia wieczorem musi zapalać światło latarni. Nie byłaby to ciężka praca, gdyby nie to, że z dołu latarni na jej szczyt prowadzi czterysta schodów. Latarnik musi odbywać tę drogę kilka razy dziennie. Życie latarnika jest życiem w samotności. Nic dziwnego, że Mr. Izaak Falconbridge martwił się, czy znajdzie nowego latarnika. Jeszcze tego samego dnia przyszedł stary człowiek, który chciał zacząć pracę w latarni. Miał około siedemdziesięciu lat, ale był wyprostowany. Wyglądał jak żołnierz. Miał siwe włosy, ciemną skórę i niebieskie oczy, co wskazywało na to, że nie był człowiekiem Południa. Izaak Falconbridge zaczął egzamin:

- Skąd jesteś?
- Jestem Polakiem.

HENRYK SIENKIEWICZ

Janko Muzykant

Zaadaptowała i opracowała
Wioletta Hajduk-Gawron

Janko Muzykant został wydany w 1789 roku. Nowela ta opowiada o krzywdzie bezbronnego, biednego chłopskiego dziecka i głupocie dorosłych. Ponieważ matka nie miała pieniędzy, dzieci – a zatem także Janek – musiały pracować na chleb. Janek nie chciał pracować, miał inne zainteresowania: kochał muzykę. Zrobił dla siebie z drewna skrzypce, ale marzył o prawdziwym instrumencie. Za swoje marzenia został ukarany.

*

Janko Muzykant was published in 1789. The short story shows the helplessness of a child, and the wrongs of adult stupidity. Janek was born into a poor peasant family. His mother did not have much money so her children had to work in order to have food. But Janek did not want to work because he had other interests: he loved music. He made himself a wooden violin and kept dreaming about owning a real instrument. In the end, however, he was punished for his dreams.

*

Janko Muzykant wurde 1789 veröffentlicht. Diese Novelle erzählt über Unrecht eines armen, obdachlosen Kindes und über Dummheit der Erwachsenen. Weil die Mutter kein Geld hatte, mussten die Kinder – und daher auch Janek – fürs Brot arbeiten. Janek wollte nicht arbeiten, er interessierte sich für etwas anders: er liebte Musik. Er machte für sich selbst eine Geige aus Holz, aber er träumte von einem richtigen Instrument. Für seine Träume wurde er bestraft.

Janko Muzykant

Chłopiec urodził się bardzo słaby. Wszyscy mówili, że nie będzie żył. Ciotki dały mu na imię Janek i czekały na jego śmierć, ale Janek bardzo chciał żyć. Był słabego zdrowia przez cztery lata. Potem przestał chorować i doczekał dziesiątego roku życia. Był bardzo chudy, oczy miał duże i jasne włosy. Janek nie był taki jak inne dzieci, nie interesowały go zabawy, nie miał ochoty pracować. On tylko słuchał grania drzew i krzaków – wszędzie słyszał muzykę. Nazywali go ludzie „Janko Muzykant”, bo o niczym innym nie myślał – tylko o graniu. Jego ulubionym miejscem była karczma, chodził tam codziennie wieczorem i przez okno patrzył na muzykantów, którzy pięknie grali na skrzypcach. Janek marzył o takim instrumencie, ale matka była biedną kobietą i nie mogła kupić synkowi skrzypiec. Postanowił więc zrobić dla siebie skrzypce z drewna. Były proste, ale Janek uwielbiał na nich grać całymi dniami. Dostawał za to lanie od matki. Chłopak mówił, że już nie będzie, ale był uparty i znów to robił: słuchał muzyki sosen, buków i ptaków, grał na swoich skrzypcach.

Janek wszędzie szukał muzyki, chodził do kościoła słuchać gry na organach, chodził też do dworu. Tam lokaj miał wspaniałe skrzypce, grał na nich bardzo często, aby podobać się służącej. Janek o tym wiedział i wieczorami, oprócz wizyt w karczmie, słuchał grania lokaja. Pewnego wieczoru Janek przyszedł do dworu pod okno, ale nikt nie grał. Nie było pani i pana, bo pojechali za granicę. Nie było też lokaja. W pokoju,

Słowniczek

Słowniczek zawiera wszystkie wyrazy użyte w tekstach obu opowiedzianych nowel. Są one zapisane w takiej formie, w jakiej występują w tekście. Jeśli wyraz jest odmienny i forma w tekście różni się od formy podstawowej, obok podana jest właśnie owa forma podstawowa (słownikowa). Ma to pomóc osobom początkującym w znalezieniu właściwego wyrazu w słowniku, gdyż w języku polskim czasem niektóre formy zależne pewnych wyrazów różnią się nawet znacznie od ich formy podstawowej. Aby słowniczek uczynić bardziej użytecznym dla czytelnika, podajemy też w przypadku czasowników ich aspekt (dokonany – dk; niedokonany – ndk) oraz po przecinku formę o przeciwnym aspekcie, np. jeśli w słowniczku występuje czasownik *kupować*, zaznaczamy, że jest on niedokonany, a obok podajemy jego formę dokonaną: *kupowała – kupować* (ndk), *kupić* (dk). Poza tym przy czasownikach podajemy też najczęstszą dla danego czasownika rekcję (przypadek, z jakim się łączy najczęściej) – np. *kupować* (ndk) + Acc.

*

The glossary includes all the words used in both short stories. They are written in the same form as they appear in the texts. If the word is inflected and the form used in the text is different from the basic form this basic form is given next to the word. It is supposed to help beginners

to find the right word in the glossary, because in the Polish language some words sometimes differ from their basic form. To make the dictionary more useful we give in the case of verbs their aspect (perfective – dk; imperfective – ndk) and after the comma the form in the opposite aspect eg. if in the glossary appears the word *kupować* (buying) we stress that it is the imperfective one and next to it we give its perfective form *kupić* (to buy). Besides, next to the verbs we give the case with which this verb appears the most often eg. *kupować* (ndk) + Acc.

*

Das Wörterbuch erfasst alle Wörter, die in den Texten beider erzählten Novellen vorkommen. Sie sind in der Form verzeichnet, in der sie im Text vorkommen. Ist ein Wort flektiert und unterscheidet sich demzufolge die Wortform im Text von der Grundform, wird ebendiese Wörterbuchform parallel angegeben. Damit soll Anfängern bei ihrer Suche nach dem entsprechenden Ausdruck im Wörterbuch geholfen werden, denn im Polnischen weisen einige Wörter sogar gravierende Unterschiede in Grundform und flektierter Form auf. Damit das Wörterbuch möglichst anwenderfreundlich ist, geben wir im Falle der Verben beide Aspekte an (perfektiv – dk; imperfektiv – ndk); nach dem Komma folgt der Aspektpartner: z.B. kommt im Wörterbuch das Verb *kupować* vor, findet der Leser den Hinweis, dass das Verb imperfektiv ist, daneben findet er die perfektive Form verzeichnet: *kupowała – kupować* (ndk), *kupić* (dk). Bei den Verben findet der Leser auch die häufigste Verbalreaktion notiert (d.h. den grammatischen Fall, den das Verb verlangt – z.B. *kupować* (ndk) + Acc.).

Spis treści

Henryk Sienkiewicz	5
Henryk Sienkiewicz: Latarnik (Zaadaptowała i opracowała Aleksandra Achteлик)	9
Ćwiczenia	20
Henryk Sienkiewicz: Janko Muzykant (Zaadaptowała i opracowała Wioletta Hajduk-Gawron)	35
Ćwiczenia	40
Słowniczek	49
Klucz do ćwiczeń	88

Tłumaczenie na język angielski: Yolande Dacko
Tłumaczenie na język niemiecki: Agnieszka Filipkowska, Hubert Folwarczny,
Barbara Sabarth, Jutta Jesko
Projekt okładki: Marek Francik
Redakcja: Katarzyna Więckowska
Redakcja techniczna: Barbara Arenhövel

Copyright © 2012 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 1644-0552
ISBN 978-83-226-1391-7

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie IV. Nakład 150 + 50 egz. Ark. druk. 3,25.
Ark. wyd. 4,0. Papier offset. kl. III, 90 g

Cena 8 zł (+ VAT)

Łamanie: Pracownia Składu Komputerowego
Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego
Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c.
M. Rejnowski, J. Zamiara
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław